

Til beslutningsforslag nr. B 42. Betænkning afgivet af Udvalget for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri den 30. april 2003

Betænkning

over

Forslag til folketingsbeslutning om forhøjelse af fravænningsalderen for pattegrise fra 3 til 4 uger

[af Kristen Touborg (SF) m.fl.]

1. Udvalgsarbejdet

Beslutningsforslaget blev fremsat den 20. november 2002 og var til 1. behandling den 16. januar 2003. Beslutningsforslaget blev efter 1. behandling henvist til behandling i Udvalget for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri.

Møder

Udvalget har behandlet beslutningsforslaget i 10 møder.

Spørgsmål

Udvalget har stillet 12 spørgsmål til justitsministeren til skriftlig besvarelse, som denne har besvaret.

Nogle af udvalgets spørgsmål til justitsministeren og dennes svar herpå er optrykt som bilag 2 til betænkningen.

2. Indstillinger og politiske bemærkninger

Et flertal i udvalget (S, SF, RV, EL og KRF) indstiller beslutningsforslaget til *vedtagelse uændret*.

Socialdemokratiets, Socialistisk Folkepartis, Det Radikale Venstres, Enhedslistens og Kristeligt Folkepartis medlemmer af udvalget ønsker at præcisere, at dispensationen fra 4-ugers-reglen ved fravæning af pattegrise efter Europa-Kommissionens direktiv 2001/93/EF om fastsættelse af mindstekrav med hensyn til beskyttelse af svin vil omfatte en meget stor del af den danske svineproduktion. Det betyder altså i rea-

liteten, at en meget stor del af pattegrisene vil blive fravænnet tidligere end ved 4-ugers-alderen.

Dertil kommer, at det fortrinsvis er de store og meget effektive besætninger, der har en fravænningsalder på under 4 uger. Samtidig gør partierne opmærksom på, at man ved læsning af effektivitetskontrollens tal ikke kan tage disse som udtryk for, at den faktiske fravænningsalder for det enkelte kuld er 4 uger, idet spredningen inden for det enkelte hold kan betyde, at mange pattegrise fravænes væsentligt tidligere end ved 4 uger.

Et *mindretal* i udvalget (V, DF og KF) indstiller beslutningsforslaget til *forkastelse*.

Dansk Folkepartis medlemmer af udvalget bemærker, at Dansk Folkeparti vil stemme imod beslutningsforslaget, idet det ikke er dokumenteret, at der er dyrevelfærdsmæssige forbedringer forbundet med beslutningsforslaget.

Tjóðveldisflokkurin, Inuit Ataqatigiit og Si-umut var på tidspunktet for betænkningens afgivelse ikke repræsenteret med medlemmer i udvalget og havde dermed ikke adgang til at komme med indstillinger eller politiske udtalelser i betænkningen.

En oversigt over Folketingets sammensætning er optrykt i betænkningen. Der gøres opmærksom på, at et flertal eller et mindretal i udvalget ikke altid vil afspejle et flertal/mindretal ved afstemning i Folketingssalen.

Jens Kirk (V) nfmnd. Jens Christian Larsen (V) Inger Støjberg (V) Henrik Vestergaard (V)
Christian H. Hansen (DF) fmd. Jørn Dohrmann (DF) Else Theill Sørensen (KF)
Carina Christensen (KF) Mogens Nørgård Pedersen (KRF) Erik Mortensen (S)
Henrik Dam Kristensen (S) Jeppe Kofod (S) Ole Vagn Christensen (S) Ritt Bjerregaard (S)
Kristen Touborg (SF) Martin Lidegaard (RV) Keld Albrechtsen (EL)

Tjóðveldisflokkurin, Inuit Ataqatigiit og Siumut havde ikke medlemmer i udvalget.

Folketingets sammensætning

Venstre, Danmarks Liberale Parti (V)	55*	Enhedslisten (EL)	4
Socialdemokratiet (S)	52	Kristeligt Folkeparti (KRF)	4
Dansk Folkeparti (DF)	22	Tjóðveldisflokkurin (TF)	1
Det Konservative Folkeparti (KF)	16	Inuit Ataqatigiit (IA)	1
Socialistisk Folkeparti (SF)	12	Siumut (SIU)	1
Det Radikale Venstre (RV)	9	Uden for folketingsgrupperne (UFG)	2

* Heraf 1 medlem valgt på Færøerne

Bilag 1

Oversigt over bilag vedrørende B 42

Bilagsnr.	Titel
1	Tidsplan for udvalgets behandling af beslutningsforslaget
2	Spm. 1 om dokumentationen for det af ministeren oplyste om, at fravænningsalderen er 30 dage, til justitsministeren Spm. 2 om dokumentationen for, at de 30 dage også omfatter meget små besætninger, til justitsministeren Spm. 3, om de 30 dage er beregnet ud fra det samlede antal svin i Danmark, til justitsministeren Spm. 4 om besætninger med over eller under 100 søer, til justitsministeren
3	Spm. 5 om, hvilke problemer en fravænningsperiode på 4 uger medfører, som er anderledes end ved en periode på 3 uger, til justitsministeren
4	Spm. 6 om dyrevelfærdsmæssige problemer for søer, når smågrise er op til en uge længere hos søerne, til justitsministeren
5	Svar på spm. 1 om dokumentationen for det af ministeren oplyste om, at fravænningsalderen er 30 dage, fra justitsministeren Svar på spm. 2 om dokumentationen for, at de 30 dage også omfatter meget små besætninger, fra justitsministeren Svar på spm. 3, om de 30 dage er beregnet ud fra det samlede antal svin i Danmark, fra justitsministeren Svar på spm. 4 om besætninger med over eller under 100 søer, fra justitsministeren Svar på spm. 5 om, hvilke problemer en fravænningsperiode på 4 uger medfører, som er anderledes end ved en periode på 3 uger, fra justitsministeren Svar på spm. 6 om dyrevelfærdsmæssige problemer for søer, når smågrise er op til en uge længere hos søerne, fra justitsministeren
6	Spm. 7 om kommentar til tabel samt indlæg i Hyologisk tidsskrift, til justitsministeren
7	Svar på spm. 7 om kommentar til tabel samt indlæg i Hyologisk tidsskrift, fra justitsministeren
8	Spm. 8 om oversendelse af de seneste måneders resultater fra svinerådgivningens effektivitetskontrol, til justitsministeren
9	Svar på spm. 8 om oversendelse af de seneste måneders resultater fra svinerådgivningens effektivitetskontrol, fra justitsministeren
10	Spm. 9 om de opgørelser (faktiske tal) fra svinerådgivningens effektivitetskontrol, der ligger til grund for gennemsnittet på 29,9 dage ved fravæning, til justitsministeren
11	Svar på spm. 9 om de opgørelser (faktiske tal) fra svinerådgivningens effektivitetskontrol, der ligger til grund for gennemsnittet på 29,9 dage ved fravæning, fra justitsministeren
12	Spm. 10, om resultater fra svinerådgivningens effektivitetskontrol er retvisende, til justitsministeren
13	Svar på spm. 10, om resultater fra svinerådgivningens effektivitetskontrol er retvisende, fra justitsministeren

Bilagsnr.	Titel
14	Spm. 11, om de faktiske tal fra svinerådgivningens effektivitetskontrol baserer sig på data fra 724 besætninger, til justitsministeren Spm. 12 om den gennemsnitlige fravænningsalder, til justitsministeren
15	Svar på spm. 11, om de faktiske tal fra svinerådgivningens effektivitetskontrol baserer sig på data fra 724 besætninger, fra justitsministeren Svar på spm. 12 om den gennemsnitlige fravænningsalder, fra justitsministeren
16	1. udkast til betænkning

Bilag 2**3 af udvalgets spørgsmål og justitsministerens svar herpå**

Spørgsmålene og justitsministerens svar herpå er optrykt efter ønske fra DF.

Spørgsmål 1:

Ministeren bedes fremsende dokumentation for det af ministeren oplyste om, at fravænningsalderen er 30 dage i praksis.

Svar:

Som det fremgår af justitsministerens tale under 1. behandlingen af beslutningsforslaget, har Landsudvalget for Svin oplyst, at i Danmark er den gennemsnitlige fravænningsalder 30 dage.

Justitsministeriet har til brug for besvarelsen af spørgsmålet indhentet en udtalelse fra Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri samt Landsudvalget for Svin.

Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri har oplyst, at ministeriet ikke er i besiddelse af dokumentation om fravænningsalderen.

Landsudvalget for Svin har fremsendt en rapport fra oktober 2002. Det fremgår af rapporten, at fravænningsalderen i perioden fra oktober 2000 til oktober 2001 var 30,0 dage og i perioden fra oktober 2001 til oktober 2002 29,9 dage. Rapporten fra Landsudvalget for Svin vedlægges.

Bilag til justitsministeren besvarelse af spørgsmål 1

Landsudvalget for Svin

Justitsministeriet
Att.: Fuldmægtig Dorit Borggaard
Slotsholmgade 10
1216 København K

Dato: 10. februar 2003

Udtalelse vedr. forslag til Folketingsbeslutning om forhøjelse af fravænningsalderen for pattegrise fra 3 til 4 uger

ning), 28 besætninger med 50-75 årssøer (37 dage v. fravæning) og 811 besætninger med mere end 75 årssøer (30 dage v. fravæning).

Spørgsmål 1.

Dokumentation for, at fravænningsalderen er 30 dage i praksis.

Vedlagt notat 0247 fra INFO-svin, rapport over P-rapporternes resultater oktober 2002.

Spørgsmål 3.

Fravænningsalderen på 30 dage omfatter P-rapporternes resultater fra oktober 2002 (notat 0247), hvor der indgår data fra 846 besætninger, 215.000 årssøer og 5.000.000 producerede grise.

Spørgsmål 2.

Dokumentation omfatter både små og store besætninger. Materialet omfatter 7 besætninger med færre end 50 årssøer (34 dage v. fravæn-

På baggrund af øvrige statistiske oplysninger vedr. produktionen (1.050.000 søer og 24.000.000 producerede grise) passer materialet godt, selv om det kun omfatter ca. 20 pct. af produktionen.

Spørgsmål 4.

Som det fremgår af notat 0247, er fravænningsalderen stabil over tid -29 dage i 1997-98 og 30 dage i 01-02. Det forventes ikke, at fravænningsalderen ændres de kommende år.

Fravænningsalderen fordelt på besætninger med under eller over 100 søer:

– under 100 søer: 76 besætninger – 34 dage
– over 100 søer: 770 besætninger – 29 dage

Du er velkommen til at kontakte mig, hvis du har spørgsmål til ovenstående.

Med venlig hilsen

for Niels-Peder Nielsen

Inge Lise Jørgensen

Bilag: Notat 0247 Rapport over »P-rapporternes resultater oktober 2002«

INFO SVIN

Svinefaglig database
Landsudvalget for Svin
Danske Slagterier

Dato: 12. december 2002
Nr: 0247

Rapport over P-rapporternes resultater oktober 2002**Sammendrag**

Gennemsnitstal fra P-rapporterne for sohold viser i forhold til tidligere år en stigning i antal producerede grise pr. årssø trods stigende dødelighed før fravæning. Faringsprocenten er steget lidt i år i forhold til tidligere.

P-rapportresultaterne fra slagtesvinsholdet viser fremgang i gns. daglig tilvækst.

På baggrund af de indkomne kvartalsøjler (både DOS- og Windows-versionen af BEDRIFTSLØSNING-Svin) fra de lokale kontorer er landsgennemsnittet beregnet ud fra et vægtet gennemsnit af de enkelte besætningers kvartalsøjler.

Vi har modtaget opgørelser fra alle områder.

Der er anvendt samme tidsafgrænsning som ved tidligere opgørelser af landsgennemsnit,

dvs. at besætningernes årsgennemsnit skal bestå af perioder, der tilsammen dækker mindst 170 dage inden for perioden 15. august 2001 til 15. november 2002.

Søjler med mere end 5 pct. i afstemningen er blevet frasorteret.

Baggrund**1. Søer og smågrise**

Efter sortering af data og afgrænsning i periodelængden på mindst 170 dage var der 846 beregnede årssøjler tilbage. I tabel 1 er gennemsnittet af årssøjlerne opgjort og til sammenligning gennemsnittet af årssøjlerne fra de foregående 4 år. Tabel 1 viser altså den løbende udvikling i effektiviteten.

Tabel 1. Det gennemsnitlige produktionsniveau pr. besætning i P-rapporterne for sohold

Periode	okt. 01- okt.02	okt. 00- okt. 01	okt. 99- okt. 00	okt. 98- okt. 99	okt. 97- okt. 98
Antal besætninger	846	883	783	1.095	1.565
Nøgletal					
Producerede grise pr. år, stk.	5.968	5.413	4.984	4.930	4.533
Vægt pr. afgang grise, kg	29,7	29,6	29,3	29,8	29,4
Foder pr. prod. gris, FEs ¹⁾	106,9	106,9	105,4	106,7	104,5
Heraf poltefoder pr. gris ¹⁾	6,4	6,1	6,5	7,0	6,3
Prod. grise pr. årssø, stk.	22,96	22,55	22,36	22,22	22,00
Frav. grise pr. årssø, stk.	23,87	23,46	23,22	23,02	22,77
Kuld pr. årssø, stk.	2,25	2,24	2,25	2,26	2,26
Årssøer, stk.	255	236	220	219	203
Kuldresultater					
1. lægs kuld, pct.	30,4	27,2	21,9	20,7	21,0
Levendefødte pr. kuld, stk.	12,2	12,0	11,8	11,6	11,4
Dødfødte pr. kuld, stk.	1,3	1,2	1,1	1,0	1,0
Fravænnede pr. kuld, stk.	10,6	10,4	10,3	10,2	10,1
Alder ved fravæning, dage	29,9	30,0	29,4	29,1	29,0
Vægt ved fravæning, kg	7,2	7,3	7,2	7,2	7,3
Døde indtil fravæning, pct.	13,3	13,2	12,7	12,4	12,0
Fravænnede grise					
Døde efter fravæning, pct.	3,7	3,5	3,8	3,2	3,0
Daglig tilvækst, g	412	417	403	422	426
Alder ved 30 kg, dage	85,6	85,3	84,4	83,3	82,7
Brunst/Drægtighed					
Spildefoderdage pr. kuld	16,4	16,8	17,1	16,7	16,8
Fra frav til 1. løbning, dage	6,0	6,0	6,1	6,1	6,2
Omløbere, pct.	8,2	8,4	8,3	8,1	8,2
Faringsprocent	84,0	83,7	84,2	84,5	84,7
¹⁾ Antal besætninger	739	772	702	961	1.408

Foderet er som i sidste rapport opgjort efter følgende kriterier:

* Der skal opgøres poltefoder i besætningen.

* Afgangsvægten skal ligge mellem 15 og 40 kg.

* Foderet skal følge ligningen: $41,3 \text{ FEs} + 1,57 \text{ FEs} \times \text{afgangsvægt} + 0,0117 \times \text{afgangsvægt}^2$ (inden for ± 25 pct.).

Disse krav reducerede besætningsantallet til 739. På disse besætninger blev foderforbruget, som fremgår af tabel 1, opgjort.

Sundhedsstatus

I tabel 2 er konventionelle, MS- og SPF-besætninger opgjort hver for sig.

Tabel 2. Produktionsniveau pr. sobesætning opdelt efter sundhedsstatus

Periode	Konventionel	MS	SPF
Antal besætninger	531	205	110
Nøgletal			
Producerede grise pr. år, stk.	5.708	6.525	6.190
Vægt pr. afgået gris, kg	29,8	29,7	29,6
Foder pr. prod. gris, FEs ¹⁾	107,0	106,5	107,6
Heraf poltefoder pr. gris, FEs ¹⁾	6,0	6,6	7,7
Prod. grise pr. årssø, stk.	22,79	23,16	23,42
Frav. Grise pr. årssø, stk.	23,71	24,11	24,19
Kuld pr. årssø, stk.	2,25	2,26	2,26
Årssøer, stk.	244	278	261
Kuldresultater			
1. lægs kuld, pct.	28,7	33,4	33,5
Levendefødte pr. kuld, stk.	12,2	12,2	12,2
Dødfødte pr. kuld, stk.	1,3	1,3	1,4
Fravænnede pr. kuld, stk.	10,5	10,6	10,7
Alder ved fravæning, dage	30,3	29,3	29,0
Vægt ved fravæning, kg	7,3	7,1	7,2
Døde indtil fravæning, pct.	13,6	12,9	12,7
Fravænnede grise			
Døde efter fravæning, pct.	4,0	3,2	2,7
Daglig tilvækst, g	411	411	420
Alder ved 30 kg, dage	86,3	84,8	83,4
Brunst/Drægtighed			
Spildfoderdage pr. kuld	16,5	16,0	16,2
Fra frav. til 1. løbning, dage	6,0	5,9	6,1
Omløbere, pct.	8,2	8,2	8,2
Faringsprocent	84,1	84,0	83,7
¹⁾ Opgjort for antal besætninger	458	181	100

2. Ung- og slagtesvin

Opgørelsen er samlet dels af ung- og slagtesvinerapporter, dels af slagtesvinerapporter. Efter sortering af data og afgrænsning i periodelængden på mindst 170 dage, var der 909 beregnede

årssøjler tilbage. I tabel 3 er gennemsnittet af årssøjlerne opgjort, og til sammenligning gennemsnittet af årssøjlerne fra de foregående 4 år. Tabel 3 viser altså den løbende udvikling i effektiviteten.

Tabel 3. Det gennemsnitlige produktionsniveau pr. besætning i P-rapporterne for slagtesvin

Periode	okt. 01- okt.02	okt. 00- okt. 01	okt. 99- okt. 00	okt. 98- okt. 99	okt. 97- okt. 98
Antal besætninger	909	963	954	1.612	1.692
Nøgletal					
Producerede svin, stk.	3.508	3.130	3.010	2.681	2.804
Daglig tilvækst, g	827	821	804	778	785
Foder pr. svin daglig, FEs	2,36	2,35	2,31	2,22	2,26
Foder pr. kg tilvækst, FEs	2,88	2,89	2,89	2,89	2,90
Diverse oplysninger					
Vægt ved indsættelse, kg	31,6	31,5	30,7	30,6	31,0
Gns. slagtevægt, kg	77,8	77,8	76,9	76,0	77,3
Tilvækst pr. prod. svin, kg	70,4	70,4	70,1	68,9	70,3
Klassificering					
Gns. kødprocent	60,2	60,1	60,1	59,9	59,8
Sundhedsforhold					
Bem. for brysthindear, pct.	23,2	22,2	19,3	20,5	18,8
I alt med fradrag, pct.	8,7	8,2	7,2	5,5	5,9
Døde og kasserede, pct.	3,8	3,5	3,5	3,2	3,4

Sundhedsstatus

I tabel 4 er konventionelle, MS- og SPF-besætninger med slagtesvin opgjort hver for sig.

Tabel 4. Besætningerne opdelt efter sundhedsstatus

Sundhedsstatus	Konventionel	MS	SPF
Antal besætninger	582	203	124
Nøgletal			
Producerede svin, stk.	3.428	3.551	3.813
Daglig tilvækst, g	821	833	847
Foder pr. svin daglig, FEs	2,35	2,40	2,40
Foder pr. kg tilvækst, FEs	2,88	2,90	2,86
Diverse oplysninger			
Vægt ved indsættelse, kg	31,5	31,7	31,6
Gns. slagtevægt, kg	77,9	78,1	77,3
Tilvækst pr. prod. svin, kg	70,5	70,6	69,7

Klassificering			
Gns. kødprocent	60,3	60,1	60,0
Sundhedsforhold			
Bem. for brysthindear, pct.	26,9	16,6	16,6
I alt med fradrag, pct.	9,2	7,8	7,9
Døde og kasserede, pct.	4,0	3,7	3,1

Spørgsmål 5:

Ministeren bedes redegøre nærmere for, hvilke problemer en fravænningsperiode på 4 uger medfører for fravæning af pøttegrise i hold, som er anderledes end ved en fravænningsperiode på 3 uger.

Svar:

Af rapport om »Indendørs hold af svin« (maj 1999) fra Arbejdsgruppen om hold af svin fremgår det, at arbejdsgruppen fandt det vigtigt, at der både tages hensyn til pøttegrisenes og til soens velfærd. Arbejdsgruppen anførte, at der er en lang række faktorer som fravænningsmiljøet, ernæringen og risikoen for smitteoverførsel, der påvirker grisenes velfærd, og at forskningsresultater ikke entydigt viser, hvilken fravænningsalder der af velfærdsmæssige årsager er optimal. På den baggrund anbefalede arbejdsgruppen, at den gældende fravænningsalder fastholdes, idet tre uger må anses som et absolut minimum, og idet reglen i praksis resulterer i en noget højere – gennemsnitlig – fravænningsalder.

Justitsministeriet har til brug for 1. behandlingen af beslutningsforslaget indhentet en udtalelse fra Danmarks JordbrugsForskning om fravænningsalderens betydning for grisenes velfærd. Udtalelsen vedlægges.

I udtalelsen har Danmarks JordbrugsForskning redegjort for fravænningsalderens betydning i relation til pøttegrisenes adfærd og sundhed samt soens velfærd.

I udtalelsen har Danmarks JordbrugsForskning konkluderet følgende: »Der er ikke lavet undersøgelser, der sammenligner velfærden ved

3 og 4 ugers fravæning, og der er således ikke videnskabelig dokumentation for, at en fravænningsalder på 4 uger giver en bedre velfærd for søer og grise end en fravænningsalder på 3 uger.

Ud fra viden om grisenes naturlige fravæning samt eksisterende undersøgelser, hvor andre fravænningsalder sammenlignes, må det dog formodes, at den direkte belastning som følge af fravæningen og ændringen i ernæring alt andet lige reduceres ved at hæve fravænningsalderen. Andre undersøgelser tyder dog på, at en eventuel øget fravænningsalder kan resultere i en dårligere velfærd for soen i systemer, hvor søerne ikke kan undgå grisene.

Såvel grisenes som soens reaktionsmønster synes at undergå betydelige forandringer netop omkring 4. leveuge. Variationer i udviklingstidspunkt og -hastighed mellem individer såvel som samspillet til andre forhold kan dog muligvis betyde, at der ud fra en helhedsbetragtning ikke vil kunne erkendes markante ændringer i velfærd ved at hæve fravænningsalderen fra 3 til 4 uger.«

Spørgsmål nr. 6:

Kan ministeren oplyse, om det kan skabe dyrevelfærdsmæssige problemer for søer, at smågrise er op til en uge længere hos søerne.

Svar:

Der henvises til besvarelsen af spørgsmål 5 og det vedlagte notat fra Danmarks JordbrugsForskning, herunder navnlig afsnittet om fravænningsalderens betydning for soens velfærd.

Bilag til justitsministerens besvarelse af spørgsmål 6

DANMARKS JORDBRUGSFORSKNING
Forskningscenter Foulum

Fravænningsalderens betydning for grisens velfærd

*Seniorforsker Lise Dybkjær og forskningsleder Karin Hjelholt Jensen,
Afd. for Husdyrsundhed og Velfærd, Danmarks JordbrugsForskning*

Grisens velfærd skal vurderes ud fra deres adfærd, sundhed og fysiologi. I det følgende omtales først naturlig fravæning hos svin. Herefter behandles fravænningsalderens betydning under produktionsforhold med fokus på betydningen af fravæning ved 4 uger i forhold til fravæning ved 3 uger.

Naturlig fravæning

Den naturlige fravænningsproces hos tamsvin har været genstand for flere undersøgelser baseret på studier i seminaturlige omgivelser. Studierne viser samstemmende, at fravæning i naturen er en gradvis og langvarig proces, der først er afsluttet ved 17 ugers-alderen, med variationer mellem 9 og 19,5 uger. Processen er karakteriseret ved en gradvis reduktion i mængden af kontakt mellem so og grise, en tilsvarende reduktion i diegivningsfrekvens og en gradvis ændring i grisenes føde fra mælk til fast føde.

I semi-naturlige omgivelser begynder grisene så småt at græsse i 3-4-ugersalderen, men tiden brugt på græsning stiger først stærkt fra 5-6-ugers alderen op til 8-ugers-alderen. Græsnings-tiden afhænger dog af tilgængeligheden af græs (Petersen, 1994).

Studierne viser således, at der ikke kan sættes en præcis alder på, hvornår en naturlig fravæning finder sted. Processen forløber over 5-12 uger og påbegyndes omkring 3-ugers-alderen. Den naturlige fravænningsproces er længere fremme ved 4 end ved 3 uger, og udfra den betragtning må det derfor forventes, at 4-ugers-grise er bedre rustet til fravæning end grise, der kun er 3 uger gamle.

Fravæning under produktionsforhold

Som kontrast til den gradvise, naturlige fravæning står den bratte fravæning, der finder

sted under produktionsforhold. Her udsættes grisene på et forholdsvis tidligt udviklingsstadium for soens pludselige fravær, en brat ændring i ernæring, og ofte indebærer fravæningen håndtering, flytning til nyt miljø og sammenblanding med fremmede grise. Disse påvirkninger, der hver især udgør en belastning, gør de første uger efter fravæningen til en særlig kritisk periode i grisenes liv. Tidlig fravæning forårsager adfærdsmæssige forandringer, herunder udvikling af unormale og uhensigtsmæssige adfærdsmønstre, som kan påføre stiefæller ubehag eller ligefrem være skadevoldende. Den pludselige overgang til fast føde medfører desuden en øget risiko for fordøjelsesproblemer, herunder diarré. Den bratte og tidlige fravæning har således en negativ indflydelse på grisenes velfærd.

I Danmark skete fravæningen ved en gennemsnitsalder på 30 dage i 2000 og 2001, og de produktionsmæssigt bedste 25 pct. af besætningerne i 2001 fravænnede grisene, når de var 28 dage gamle (Landsudvalget for Svin's årsberetning 2002 s. 6).

Fravænningsalderens betydning for grisenes velfærd

Der er kun lavet få undersøgelser af fravænningsalderens indflydelse på smågrisens velfærd (se referencelisten). Dokumentationen for betydningen af fravæning ved 4 uger i forhold til fravæning ved 3 uger er yderst sparsom.

Adfærd:

Når grisene fjernes fra soen, udstøder de karakteristiske lyde, såkaldte »forladthedsgrynt« (Weary & Fraser, 1995). Antallet og intensiteten af »forladthedsgrynt« er højest på fravænningsdagen og falder derefter gradvis. Grise fravænnet ved 3 uger vokaliserer mere i den første uge efter

fravæning end grise fravænnet ved 4 og 5 uger (Weary & Fraser, 1997; Weary et al., 1999). Det er vist, at »forladthedsgrynt« sandsynligvis afspejler grisenes behov for soen, og at de nævnte forskelle således ikke alene skyldes aldersbetingede ændringer i vokaliseringen (Weary & Fraser, 1995; Weary et al., 1996). Både næringsmæssige og temperaturmæssige faktorer påvirker således hyppigheden og frekvensen af lydene (Weary & Fraser, 1995; Weary et al., 1999). Fravæning ved 4 uger i forhold til 3 uger synes således at reducere grisenes behov for soen.

Tidligt i diegivningsperioden vil smågrisene stadig være stærkt motiverede for at die. De omdirigerer derfor dieadfærd mod deres stifæller. De sutter og tygger på stifællers ører og haler og trynepuffer stifællernes buge. Den omdirigerede adfærd forårsager forstyrrelser og uro i form af kortere liggetider (Metz & Gonyou, 1990), den opleves formodentlig ubehageligt af modtagergrisene og kan forårsage skader på modtagergrisene (øre-, hale- og flankesår). Flere undersøgelser har samstemmende vist, at forekomsten af sutten og/eller trynepuffen falder med stigende fravænningsalder. Dette synes at gælde for fravæning i aldersintervallet fra 12 dage til 6 uger (Fraser, 1978; Metz & Gonyou, 1990; Bøe, 1993; Gonyou et al., 1998; Weary et al., 1999; Worobec et al., 1999). Der foreligger ikke undersøgelser af betydningen af fravæning ved 3 uger i forhold til fravæning ved 4 uger.

Blandt andet på baggrund af betydningen af fravænningsalderen for sutten og trynepuffen har det været foreslået, at fravænningsalderen kan være en vigtig faktor for udviklingen af halebidding (Schróder-Petersen & Simonsen, 2001). Dette har imidlertid ikke kunnet eftervises (Bøe, 1993; Moinard et al., 2000).

Umiddelbart efter fravæning ses almindeligvis et markant fald i foderindtagelsen. Denne fasteperiode fører til morfologiske ændringer i tarmen og disponerer herved for fravænningsdiarré. Varigheden af fasteperioden er længere, jo yngre grisene fravænnes (Worobec et al., 1999), ligesom grise, der før fravæning er begyndt at æde fast foder, bedre vil kunne klare fravæningen (Madec et al., 1998; Bruininx et al., 2002), idet fasteperioden umiddelbart efter fravæningen vil være kortere end hos grise, der ikke er begyndt at æde før fravæningen. Grisenes evne til at æde fast foder udvikles gradvis med deres

alder og erfaring. Pattegrise, der tildeles fast foder i diegivningsperioden, begynder typisk at æde i 2-3-ugers-alderen. Ædeadfærd udvikles markant i 3-4-ugers-alderen, og foderoptagelsen stiger mærkbart i grisenes 4. leveuge (bl.a. Pajor et al., 1991; Bruininx et al., 2002). Forudsat at der tildeles fast foder i diegivningsperioden, vil man derfor forvente, at grisene er bedre rustet mod fravænningsdiarré, jo ældre de er. Der sker en afgørende udvikling i 3-4-ugers alderen.

Sundhed:

I henhold til EU-rapporten (The welfare of intensively kept pigs, Report of the Scientific Veterinary Committee, 1997) tyder forskningsresultater på, at der med stigende alder af pattegrisene i den relevante aldersperiode sker en forbedring af flere dele af immunresponset. Det er dog uvist, om der opnås nævneværdige sundhedsmæssige forbedringer ved at hæve fravænningsalderen fra 3 til 4 uger.

De miljømæssige krav i form af foder, staldklima og management til fravænnede smågrise er betinget af fravænningsalderen. Jo lavere fravænningsalderen er, jo større er kravene. Hvis der er taget hensyn hertil, ser det ikke ud til, at variationer i grisenes fravænningsalder i intervallet 3-6 uger har betydende indflydelse på deres sundhed. I de første få uger efter fravæning er mave-tarm-forstyrrelser (diarré) det hyppigst forekommende problem, men det er ikke forsøgs mæssigt dokumenteret, at fravænningsalderen i det nævnte interval har indflydelse på forekomsten heraf. Undersøgelser har vist, at grise, der blev fravænnet ved henholdsvis 3, 4, 5 og 6 uger, havde samme frekvens af diarré. Endvidere var udsætterprocenten i fravænningsperioden den samme for alle grupper (gns. 0,9-1,1 pct.), hvilket indikerer, at ingen af grupperne havde afvigende sundhedsmæssige problemer.

En nyere epidemiologisk undersøgelse fra Frankrig (Madec et al., 1998) tyder dog på, at risikoen for fravænningsdiarré var større, hvis fravænningsalderen var mindre end 26,5 dage, end hvis den lå mellem 26,5 og 28,2 dage.

Fravænningsalderens betydning for soens velfærd

Der er ikke lavet undersøgelser, der specifikt omhandler fravænningsalderens betydning for soens velfærd. Flere undersøgelser tyder på, at

Bilag til bet. o. f. t. beslutn. vedr. fravænningsalderen for pattegrise

vedvarende, tvunget samvær med grisene kan være belastende, efterhånden som laktationsperioden skrider frem. Under forhold, hvor soen ikke kan forlade grisene, ses stigning i adfærdsmæssige og fysiologiske tegn på belastning fra 4. laktationsuge, hvor soen under naturlige forhold vil opholde sig væk fra grisene en stor del af tiden. Fravæningen synes dog også i sig selv at kunne belaste søerne. Det vides ikke, om søernes reaktion på fravæningen afhænger af, hvor tidligt i laktationen fravæningen sker.

De sundhedsmæssige konsekvenser for soen ved at variere længden af diegivningsperioden er ikke systematisk undersøgt og dokumenteret. Størstedelen af de gennemførte undersøgelser har rettet sig mod effekten af laktationsperiodens længde på de efterfølgende reproduktionsforhold. På grundlag af både danske og udenlandske studier kan det konkluderes, at omfanget af reproduktionsforstyrrelser i form af manglende brunst og drægtighedsproblemer samt nedsat kuldstørrelse er stigende ved afkortning af laktationsperioden fra ca. 5 uger og nedefter. Størst effekt konstateres, når diegivningsperioden kommer under ca. 3 uger. Hvis reproduktionen udtrykkes som antal grise pr. årssø, vil der typisk findes et optimum i intervallet 21-28 dage.

Konklusion:

Der er ikke lavet undersøgelser, der sammenligner velfærd ved 3- og 4 ugers fravæning, og der er således ikke videnskabelig dokumentation for, at en fravænningsalder på 4 uger giver en bedre velfærd for søer og grise end en fravænningsalder på 3 uger.

Ud fra viden om grises naturlige fravæning samt eksisterende undersøgelser, hvor andre fravænningsalder sammenlignes, må det dog formodes, at den direkte belastning som følge af fravæningen og ændringen i ernæring alt andet lige reduceres ved at hæve fravænningsalderen. Andre undersøgelser tyder dog på, at en eventuel øget fravænningsalder kan resultere i en dårligere velfærd for soen i systemer, hvor søerne ikke kan undgå grisene.

Såvel grisenes som soens reaktionsmønster synes at undergå betydelige forandringer netop omkring 4. leveuge. Variationer i udviklingstidspunkt og -hastighed mellem individer såvel som samspillet med andre forhold kan dog muligvis betyde, at der ud fra en helhedsbetragtning

ikke vil kunne erkendes markante ændringer i velfærd ved at hæve fravænningsalderen fra 3 til 4 uger.

Referencer:

Bruininx, E.M.A.M. et al. (2002). Effect of creep feed consumption on individual feed intake characteristics and performance of group-housed weanling pigs. *J. Anim. Sci.*, 80: 1413-1418.

Bøe, K. (1993). The effect of age at weaning and post-weaning environment on the behaviour of pigs. *Acta Agric. Scand., Sect. A, Animal Sci.*, 43: 173-180.

Fraser, D. (1978). Observations on the behavioural development of suckling and early-weaned piglets during the first six weeks after birth. *Animal Behaviour*, 26: 22-30.

Gonyou, H. W. et al. (1998). The behaviour of pigs weaned at 12 and 21 days of age from weaning to market. *Can. J. Anim. Sci.* 78: 517-523.

Jensen, P. & Recén, B. (1989). When to wean – observations from free-ranging domestic pigs. *Appl. Anim. Behav. Sci.*, 23: 49-60.

Madec, F. et al. (1998). Measurement of digestive disorders in the piglet at weaning and related risk factors. *Prev. Vet. J.*, 35: 53-72.

Metz, J.H.M. & Gonyou, H. W. (1990). Effect of age and housing conditions on the behavioural and haemolytic reaction of piglets to weaning. *Appl. Anim. Behav. Sci.* 27: 299-309.

Moinard, C. et al. (2000). Investigations into risk factors for tail biting on commercial farms in England, UK. In: Salman, M. D., Morley, P. S. & Ruch-Gallie, R. (eds.) *Proceedings of the 9th Symposium of the International Society for Veterinary Epidemiology and Economics*, (CD-ROM extract), Breckenridge, Colorado. (Cit. In: »The Weaner Pig – Nutrition and Management«, edited by M. A. Varley & J. Wiseman, 2001, page 290).

Pajor, E. A. et al. (1991). Consumption of solid food by suckling pigs: individual variation and relation to weight gain. *Appl. Anim. Behav. Sci.*, 32: 139-155.

Petersen, V. (1994). The development of feeding and investigatory behaviour in free-ranging domestic pigs during their first 18 weeks of life. *Appl. Anim. Behav. Sci.* 42: 87-98.

Schrøder-Petersen, D. L. & Simonsen, H. B. (2001). Tail Biting in Pigs (review). *The Veterinary Journal*, 162: 196-210.

Weary, D. M. & Fraser, D. (1995). Calling by domestic piglets: reliable signals of need? *Animal Behaviour*, 50: 1047-1055.

Weary, D. M. & Fraser, D. (1997). Vocal response of piglets to weaning: effect of piglet age. *Appl. Anim. Behav. Sci.*, 54: 153-160.

Weary, D. M. et al. (1996). Stronger sow response to isolation calls associated with greater levels

of piglet need. *Animal Behaviour*, 52: 1247-1253.

Weary, D. M. et al. (1999). Alternative housing for sows and litters 2: effects of a communal piglet area on pre- and postweaning behaviour and performance. *Appl. Anim. Behav. Sci.*, 65: 123-135.

Worobec, E. K. et al. (1999). The effects of weaning at 7, 14 and 28 days on piglet behaviour. *Appl. Anim. Behav. Sci.* 62: 173-183.